

VECKA 37
NR 252
001370-6-37
www.hbl.fi
★★

HBL

HUFVUDSTADSBLADET

Söndag

En dialog mellan konst och blommor

Tikanojas konsthem i Vasa är sig inte likt efter att blomsterkonstnären Tage Andersen dragit in där med sina installationer.

UTRIKES

Vänstern försökte spurta i Stockholm

– Det är svårt, mycket svårare än förra gången, tycker Petter Jansson i Skärholmen om att välja parti. Där som överallt i Stockholmstrakten hade vänsterpolitiker av alla schatteringar dragit ut på gatorna för att locka osäkra väljare att rösta rött.

SIDAN 14

POLITIK

Gröna letar efter svenska kandidater

De gröna har svårt att hitta svenskspråkiga kandidater i Helsingfors inför riksdagsvalet. Däremot finns det gott om svensk- och tvåspråkiga kandidater i Nyland och Egentliga Finland. Men valprogrammet säger ingenting om det svenska.

SIDAN 4

SPORT

Blues tog ny seger

Esbo Blues har fått en bra start i FM-ligan i ishockey. I går tog laget sin andra seger på lika många matcher. Gästerna TPS, som tipsas bli ett av topplagen, fick ge sig med 3–0. HIFK öppnade sitt poängkonto genom bortaseger över Tappara.

SIDAN 58

HBL1

Ledare	2 Ekonomi	17
Inrikes	4 Fonder	18
Lokalt	8 Resor	20
Utrikes	14 Sport	26

HBL2

Kultur	2 Debatt	18
Litteratur	6 Eftertext	20
Agenda	8 Serier	28
Dagbok	10 Väder	29
Vetenskap	16 Radio & TV	30

DESTINATION OKÄND. Karina Matajev, 9, Magomet-Emin Edilsultanajev, 3, och Aslan Sakajev, 5, väntar tillsammans med Rumisa Edilsultana på att någon tar ett beslut om deras framtid.

Tjetjenernas framtid i Kontupohja är oviss

Problemen skylls på korrumperade myndigheter och kriminella invandrare

REPORTAGET SIDORNA 10-13

En del av sina viktigaste saker har de hämtat. Allt annat ligger kvar i övergivna hem i staden Kontupohja i ryska Karelen.

– Mamma hämtade några böcker, kläder och andra viktiga saker, säger nioåriga Karina Matajev.

Hon saknar skolan och sina ryskfödda

skolkamrater. Men hon vet inte om hon kan återvända hem.

Budskapen till de femtio tjetjener som bott i en övergiven sommarkoloni i två veckor är tvetydiga. Någon säger att de inte är välkomna tillbaka till Kontupohja. Någon annan säger att de som har rena papper och respekt för lokal sed får återvända. Någon tredje säger att alla kaukasier gör bäst

i att återvända till sina hemländer.

Stämningarna i den välbärgade industristaden har kanske lugnat sig efter upplöppen i början av september. Men det beror mest på att de som orsakat aggressioner bland de infödda stadsborna inte finns kvar.

Knuten mellan ryssar och kaukasier har spänts åt under en lång tid. Om den går att lösa vet ingen med säkerhet.

Låg profil på protest mot polisen

Knappt hundra personer samlades i går utanför Kiasma i Helsingfors för att protestera mot polisens agerande och uttrycka sin solidaritet med de ungdo-

mar som greps och fördes till häktet i samband med Asem-demonstrationen för drygt en vecka sedan.

Några av de unga som till-

bringade ett dygn i häktet redogjorde för sina upplevelser och flera krävde inrikesminister Kari Rajamäkis avgång. Polisen höll den här gången låg pro-

fil och färre polisbilar rörde sig i kvarteret än under en vanlig lördagskväll. Demonstrationen samlade inte heller anarkister.

SIDAN 4

REPORTAGET

ÖDE. Bar Tjajka brändes och slogs sönder under upploppen. Stadsborna vill inte att baren, känd som kaukasiernas samlingsplats, öppnar igen.

OVETSKAP. Fatima Besjejeva och tvååriga Muslim finns bland de 50 kaukasier som flydde till sommarkolonin utanför Petrozavodsk. En del av flyktingarna vill söka asyl i Finland, andra överväger att åka tillbaka till Tjetjenien.

Det började som ett bråk mellan några ryssar och tjetjener. Det förvandlades till ett raskrig där en hel minoritet drevs på flykt. Nu gapar tjetjenernas torgstånd i Kontupohja tomma. Ingen vet om de någonsin kan återvända. Oron över att våldsamheterna sprider sig till andra städer är inte obefogad. Varje dag miss-handlas någon och varannan vecka dödas någon i rasistiska aktioner i Ryssland.

Rasistiskt våld drev bort

HBL I KONTUPOHJA

Jeanette Björkqvist
text
Hans Paul
foto

Soporna stinker inne bland sönderslagen inredning. Den fräna lukten lockar hundratals getingar till sig. De svärmar bland glassplitter och omkullvälta kylskåp. Utöver deras surr är det tyst.

Det var här det började, kvällen den 28 augusti.

Bar Tjajka (Måsen) på Proletariatgatan 15 i Kontupohja ägs av en azerisk man. Ryssarnas åsikt är att baren länge varit samlingsplats för de kaukasiska inflyttarnas värsta rötägg. En version av kvällens händelser är att två kriminella ryssar kom till baren för att fira att deras kompis precis fri-

givits från fängelset. Bartendern ska ha spelat kaukasisk musik, vilket ryssarna inte gillade. En annan version är att han krävde inträde av dem, vilket de inte ville betala. En tredje version är att ryssarna betedde sig provocerande och vägrade gå då bartendern bad dem. Vilken orsaken än var så urartade situationen i ett blodigt slagsmål utanför krogen. Två ryska män dog, många fler skadades.

Slagsmålet blev en katalysator för de konflikter som länge funnits mellan de infödda ryssarna och de inflyttade tjetjenerna. Ett

hetsigt stormöte några dagar efter urartade och hundratals ilska invånare gick lös på invandrarnas hem, egendom och affärer. Situationen var så hotande att kaukasierna beslöt att fly.

Några bor nu hos vänner i Petrozavodsk, femtio kilometer längre bort. De flesta hamnade på sommarkolonikomplexet Aino som ligger på landsbygden, tjugo kilometer utanför Petrozavodsk.

Det var ingen som ville ha dem hit. Men ingen har heller – än så länge – kört bort dem.

– Vi vet inte hur länge vi får

stanna. Vi vet inte heller vart vi ska fara om de jagar bort oss härifrån. Vi vet ingenting. Ryssarna säger att vi inte ska komma tillbaka. Men vart ska vi fara? Ingen vill ha oss.

Tjetjenska **Fatima Besjejeva** är nedslagen där hon sitter med sin son, tvååriga **Muslim**, på golvet i den brunfärgade korridoren på sommarkolonins andra våning.

Hon är, som de flesta andra här, en av de tjetjener som flydde kriget och småningom hittade vägen till den karelska industristaden Kontupohja, hundrafemtio kilometer från Finlands gräns.

REPORTAGET

EN VÄLBÄRGAD
INDUSTRISTAD

■ **Kontupohja** (ryska: Kondopoga) ligger 150 kilometer från finska gränsen. Cirka 37 000 personer bor i staden. Av dem är knappt 100 kaukasier, största delen från Tjetjenien.

■ **Stadens viktigaste** sysselsättare är pappersfabriken OAO som bland annat producerar tidningspapper, som också används i Finland. Fabriken inte bara sysselsätter folket utan har också bekostat bland annat en restaurang, en gägata, ett kulturhus, en ishall och en fiskodling.

■ **Det finns inga** exakta uppgifter om den tjetjenska befolkningen i Ryssland. Man vet att 1,3 miljoner människor är kvar i Tjetjenien och bedömer att cirka en miljon flytt kriget och bosatt sig på andra håll i Kaukasien, Centralasien och Ryssland.

■ **Tjetjenerna har** under historien i flera repris drivits iväg till andra orter.

■ **De senaste** flyktningvågorna beror på de blodiga krig som förts mellan Ryssland och Tjetjenien åren 1994-1996 och på nytt sedan 1999. Under kriget har det bedrivits aktiv propaganda mot tjetjenerna som anklagas för en lång rad terroråd mot Ryssland.

BORTA. De tjetjenska inflyttarna dominerade marknaden i Kontupohja. Vad som ska hända med deras platser som nu står tomma vet ingen. 60 procent av invånarna anser att de ska fördelas bland urinvånarna, 40 procent anser att de tjetjener som inte är släkt med mördarna får komma tillbaka – förutsatt att de börjar respektera de lokala traditionerna.

tjetjenerna från staden

Här har hon sedan dess levt tillsammans med sin man och sina barn. Familjen har, som de flesta andra kaukasiska inflyttarna, försörjt sig på torghandel i ett av de stånd som nu gapar tomma på marknaden i Kontupohja.

Det är just torget som fått stå som symbol för att ett slagsmål mellan några få människor blev till ett krig mellan två folkslag.

– De har aldrig gjort något ordentligt jobb. De bara säljer på torget. De får de bästa platserna och de får bygga hus på de finaste tomterna, säger **Jurij Zachar-**

nev, en talesman för ryssarna i Kontupohja.

Den inrotade uppfattningen är att kaukasiernas pengar kommer från narkotikahandel som de får hålla på med tack vare mutor till de lokala polismyndigheterna.

– Pengar. Man får vad som helst för pengar och det har de, säger Jurij och gnuggar fingrarna mot varandra som en symbol för inflyttarnas rikedom.

Avundsjuka skulle någon kunna kalla det. Men faktum är att narkotikahandeln till stora delar finns i kaukasiska händer. Faktum är också att de kriminella

grupperna i årtal har mutat den lokala milisen och därmed köpt rättigheter som inte vanligt folk har.

De här faktumerna är också de som president **Vladimir Putin** byggt en stor del av sin politiska legitimitet på: att åtgärda korruptionen på lokalmyndighetsnivå och att åtgärda de kriminella inflyttarna från framför allt Tjetjenien.

Men inga ordentliga åtgärder har vidtagits. Följden är att de kriminella aktörerna i årtal fått fortsätta muta sig till särställning, och frustrationen bland dem som

lever hederligt har vuxit. Så är det i Kontupohja. Så är det också i en rad andra ryska städer.

Jurij Zacharnev skyller problemen på korrupta myndigheter och avsaknaden av en nationell integrationspolitik.

– Man måste lära invandrare hur de ska leva i Ryssland. Fast problemet borde ha åtgärdats för länge sedan. Nu kan det vara för sent.

Problemet är förstas att ingalunda alla kaukasier sysslar med olagligheter. Däremot lider alla för det några ur deras grupp synligt fått hålla på med.

– Det ska vi inte förneka. Det

finns oskyldiga som drabbats i det här fallet. Men alla måste följa samma lagar. Nu är också urinvånarna (det vill säga ryssarna) mycket arga på den felbehandling de själva utsatts för då milisen bara stöder tjetjenska kriminella, säger Jurij utan att ta ställning till rötter i den egna gruppen.

Han kände personligen mannen som dog i slagsmålet. Den ena, **Grigorij**, var en 28-årig fabriksarbetare som bara råkade vara på fel plats. Han ligger begravd på en kyrkogård några minuter från Kontupohja. Jurij tystnar då han

REPORTAGET

OFFER. 28-årige Grigorij var den yngre av dem som dödades i slagsmålet. Vid hans grav står det traditionella vodka glaset och tekoppen. De plockas bort 40 dagar efter begravningen, samma dag som Karelen ordnar parlamentsval.

OROLIG. Fick Jurij Zacharnev bestämma skulle aggressionerna tas ut via idrott, inte mot folk. Men nu är mordet ett faktum som gör Kontupohja otryggt för tjetjenerna.

VALPROPAGANDA. Dumaledamöten Sergej Baburin (vänster) tar tillfället i akt att göra reklam för att hans parti Narodnaja Volja vill lösa problemet på högre plan.

MOT NATIONALISTERN. Ungdomar från St Petersburg, bland dem Leonid Kurza, har deltagit i demonstrationerna som ordnats för att förespråka att alla tjetjener körs ut från Karelen.

"De kommer stridslystna med sin kultur och

SÖRJER. Grigorij Pavlov och Andrej Skrysanov arbetade med en av de ryska män som dödades under slagsmålet.

står vid graven och betraktar det präktiga blomsterhavet. Innan vi går böjer han sig ner och klappar om den lilla rundningen under blommorna.

– Han var ju bara en oskyldig förbipasserande, säger han tyst.

Den andra av dem, **Sergej**, var en 32 år gammal vakt på det lokala sjukhuset i Kontupohja.

Här, inne i en grå byggnad som sett sina bättre dagar, hittar vi också Sergejs vänner och kolleger **Andrej Skrysanov** och **Grigorij Pavlov**. De sitter på två luggslitna stolar bakom ett disigt fönster och övervakar vem som kommer och går på sjukhuset.

I Andrejs röst finns ett behärskat hat när han berättar om sina känslor den natt han hörde att hans vän blivit dödad.

– Jag var redo att slå ihjäl alla som är släkt med mördarna.

Känslorna har inte lugnat sig. Efter slagsmålet ventilerar de som kallar sig urinvånarna, rysarna alltså, allt mer öppet sina

åsikter om tjetjenerna och deras förehavanden både i Kontupohja och på andra ställen.

– De kommer stridslystna med sin kultur och beter sig aggressivt och utmanande. De respekterar inte lokala seder och kultur. De har blivit ett stort problem som förpestar atmosfären.

Mitt i samtalet knacker en stor och stadig man på det varma, tränga vaktbåsets dörr. Han heter **Jurij Petrov**, är en lokal träkonstnär och är mer än ivrig att berätta vad han anser om dem som kördes ut ur staden.

– Kristendomens Jesus jagade ut månglarna ur templet. I islam var profeten själv en månglare. De kommer hit och tror de är profeter allihop, att de är ett finare folk.

Vår tolk är illa berörd då hon lyssnar på männens ord. Vaktbåset är kvavt och trångt. Männens iver att berätta varför tjetjenerna aldrig ska visa sig här igen fyller luften.

Och det blir allt svårare att se

vem som skulle kunna – eller vilja – lösa situationen på ett fredligt sätt.

Den retorik som används av alla de ryssar vi pratar med är ett direkt eko ur politiken. "Problem" har blivit liktydigt med tjetjensk inflyttning. "Lösningen" är också klar:

– Det bästa är om de inte kommer tillbaka. De kommer inte att vara trygga här, säger Jurij.

Han är en behärskad man med en rak och uppriktig blick som poängterar att han är aktivt troende.

– Vi vill inte ha krig. Jag försöker dämpa känslorna. Ni hör ju att de går heta bland invånarna. Men det är inte lätt. Här finns mycket aggt mot tjetjenerna. Majoriteten vill inte ha dem tillbaka.

Människorätsorganisationer har talat om den ökade ryska intoleransen mot inte bara kaukasiska inflyttare, utan även judar och afrikaner i några år. De rasistiska brotten i Ryssland har ökat konstant: under år 2005 rapporte-

beter sig aggressivt och utmanande."

Enligt dem hade situationen som urartade i att de kaukasiska invånarna drevs på flykt mognat under många år.

rade Amnesty om minst 28 människor som dödades och 366 som utsatts för rasistiskt relaterade övergrepp.

Men i stället för att ta itu med problemen sopas de under mattan. Myndigheterna talar ogärna om rasistiska brott. I Kontupohja har man exempelvis velat föra fram att det handlar om "konflikter mellan handelsmän".

De som däremot gärna lyfter fram konflikterna som just rasproblem är de nationalistiskt sinnade krafterna som gärna rider på inrotade fördomar mot både tjetjener och andra inflyttade minoriteter. Och för dem kom slagmålet nästan som på beställning. Den 8 oktober ordnar Karelens nämligen parlamentsval.

Kreml har skickat en rad delegationer för att utreda vad som skett i Kontupohja. En av utredningarna leds av dumaledamöten **Sergej Baburin** från partiet **Narodnaja Volja** (Folkets vilja). Men när han ordnar presskonferens på

stadshuset i Petrozavodsk för att informera de lokala medierna om läget i Kontupohja är både han och hans karelska partikolleger mest angelägen om att propagandera för att deras parti vill lösa "problemet" på ett högre än lokalt plan.

– Det här är en allvarlig sak. Vi måste komma åt roten till problemet.

Och roten handlar om förändringar i människors liv som kommit då "någon försöker påverka det traditionella livet i de ryska städerna".

Baburin är snabbt inne på migrationspolitiken.

– De som kommer hit ska inte störa urinvånarnas seder. Och det gör de om de beter sig fräckt och provocerande.

Upploppena i Kontupohja används inte bara i valpropagandan. De har också gett upphov till flera andra "idépolitiska organisationer" som vill lyfta fram "problemet". En av dem är Nasje pravo (Vår rätt) som leds av **Dmitry Bogdanov**. De gör ett tappert

försök att tala för sin sak på centraltorget i Petrozavodsk, men ett ihållande ösregn gör att uppslutningen är dålig.

– Ryssland är ett multikulturellt samhälle. Vi har inget emot tjetjener. Men beter man sig fräckt så orsakar man konflikter. Och jag har faktiskt aldrig sett vietnameser som slår någon.

Vi frågar om alla är dåliga för att någon beter sig illa. Bogdanov tittar slött på oss.

– Man ska inte dölja att det säkert finns goda människor men i den här situationen måste man förstå att alla är kopplade till konflikten. Det bästa vore att de åkte tillbaka till Tjetjenien.

I sommarkolonin tjugio kilometer bort är det många som funderar på vad som ska hända.

Fatima Besjejeva är inte en av dem.

– Äldre talar om att det är det enda alternativet. Men vi som har barn kan inte åka tillbaka. Det är alltför farligt att leva där.

VILL JOBBA I FRED. Azeriska Firudin Farhadov och georgiska Mirza hoppas att oroligheterna inte sprider sig till Petrozavodsk. De kom till Karelens för att leva utan krig. Det har de också gjort fram tills nu.

Grogrund för utvidgade konflikter finns

De kaukasiska försäljarna på Leningradskijmarknaden i Petrozavodsk oroar sig med all orsak över att Kontupohjas oroligheter ska sprida sig.

De rasistiskt relaterade brotten ökar konstant i Ryssland.

År 2005 angreps 800 personer, tre av dem dödligt, i S:t Petersburg. I Moskva misshandlades minst 107 personer, sju döddes. Och uppgifterna går igen i de städer där det finns folk med utländskt ursprung. Föremål för attackerna är inte bara personer med kaukasiskt ursprung. Studerande från afrikanska länder och judar är också i fara då de ultra-nationalistiska gängen drar fram på gatorna.

Om det som hände i Kontupohja handlar om rasbråk eller inte finns det delade åsikter om. Men faktum är att nästan 100 stadsbor med kaukasiskt ursprung drivits på flykt utan att någon förmått skydda dem eller i tid lugna situationen.

I grannstaden Petrozavodsk är de kaukasiska försäljare vi träffar oroliga, även om de poängterar att de ännu inte haft problem.

– Det har ju varit bråk förut. Men nu gick det längre än någon kunde tro, säger azeriska **Firudin Farhadov**, en fryntlig man med stor mustach.

Han är nogna med att påpeka att den stora majoriteten av kaukasiska inflyttare är hederliga människor som säljer på torget för att försörja sina familjer.

– Det finns inga dåliga nationaliteter. Det finns dåliga människor bland alla nationaliteter: kaukasier, ryssar, finländare. Men det är orättvist att ge sig på alla om några har gjort fel.

I ett annat torgstånd hittar vi skoförsäljarna **Magomed Gasanov** och **Vidadi Gusejnev**, också de från Azerbajdzjan.

– Det här var ett lugnt ställe. Nu vet vi inte hur det ska bli. De nationalistiska organisationerna oroar oss.

Nationalisterna oroar också människorättsorganisationer, som anser att de ryska myndigheterna inte gör tillräckligt för att straffa rasisterna utan istället rentav uppmuntrar dem.

Invandrare, framförallt från Tjetjenien, är tacksamma ämnen för inrikesministeriet som vill ha pengar till att bekämpa brott som skylls på icke-ryssar och för medier som vill öka sina publiksiffror.

Handfallna – ofta korrumperade – lokala lagvaktare driver ilskna människor att ta i problemen på egen hand. Deras aktioner fördöms sällan, tvärtom är speciellt de nationalistiskt sinnade krafterna snabba med att godkänna dem.

– Om makten inte gör något då måste folket göra det. Hade myndigheterna jobbat tillräckligt med invandrare hade det inte gått så här. De måste respektera det ryska livet, det gäller på alla håll i landet, är dumaledamöten **Sergej Baburins** bedömning.

Han representerar **Narodnaja Volja** (Folkets vilja) som är mer än pigga på att ta varje chans att plocka politiska poäng av president **Vladimir Putins** parti Enade Ryssland. Det gäller inte minst inför det karelska parlamentsvalet som ordnas den 8 oktober, exakt 40 dagar efter mordet på de två ryssarna i Kontupohja.

Försöken att göra politik av Kontupohja har fått ungdomar från den Putinsinnade organisationen De våra i S:t Petersburg att delta i demonstrationerna som ordnats mot tjetjenska invandrare sedan den 28 augusti.

– Det handlar om en konflikt mellan kriminella. Nationalistiska partier ska inte rida på hatvägen och försöka göra saken till en nationell angelägenhet, säger **Leonid Kurza**.

Han har säkert människorättsorganisationernas stöd då han vill förhindra att ultra-nationalisterna använder upploppen i sin propaganda. Samtidigt har bland andra Amnesty upprepade gånger uppmantat de ryska myndigheterna att sluta föringa attacker mot minoritetsgrupper. För det är just tendensen att inte vidkännas rasistiskt våld som är problemet: när ingen tar attackerna på allvar så tar ingen heller i det växande problemet.

JEANETTE BJÖRKQVIST